

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

28. aprill 2022*

Eelotsusetaotlus – Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) – Määrus (EL) nr 1305/2013 – EAFRD maaelu arengu toetus – Artikkel 30 – Natura 2000 alusel makstavad toetused – Kohaldamisala – Toetuse taotlus mikrokaitseala eest, mis on moodustatud Natura 2000 võrgustikku mittekuuluvale metsaalale eesmärgiga aidata tagada loodusliku linnuliigi kaitset – Määrus (EL) nr 702/2014 – Põllumajandus- ja metsandussektori teatavate toetuste grupierand – Kohaldamine Euroopa Liidu vahenditest kaasrahasatavatele toetustele – Kohaldamata jätmise raskustes olevatele ettevõtjatele

Kohtuasjas C-251/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus (Senat)) 21. aprilli 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, menetluses

„Piltenes meži“ SIA

versus

Lauku atbalsta dienests,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president J. Passer (ettekandja), kohtunikud F. Biltgen ja N. Wahl,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Läti valitsus, esindajad: K. Pommere, J. Davidoviča ja E. Bārdiņš,
- Euroopa Komisjon, esindajad: V. Bottka, C. Hermes ja A. Sauka,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

* Kohtumenetluse keel: läti.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada esiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT 2013, L 347, lk 487 ja parandus ELT 2016, L 130, lk 1) artiklit 30 ning teiseks komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrust (EL) nr 702/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 193, lk 1 ja parandus ELT 2016, L 195, lk 84).
- 2 Taotlus on esitatud SIA „Piltenes meži“ kohtuvaidluses Lauku atbalsta dienestsiga (maaelu arengu amet, Läti) selle otsuse üle, millega viimane keeldus andmast talle toetust, mille eesmärk on hüvitada temale kulud ja saamata jäänud tulu, mis on tingitud talle kuulavas metsas olevast mikrokaitsealast, mis on moodustatud eesmärgiga aidata kaasa loodusliku linnuliigi kaitse tagamisele.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 92/43/EMÜ

- 3 Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102) jõustus 10. juunil 1992.
- 4 Selle direktiivi artikli 3 lõigetes 1 ja 3 on märgitud järgmist:

„1. Luuakse Euroopa erikaitsealade sidus ökoloogiline võrgustik Natura 2000. See võrgustik, mis koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal.

Natura 2000 võrgustikku kuuluvad ka liikmesriikide [nõukogu 2. aprilli 1979. aasta] direktiivi 79/409/EMÜ [loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT 1979, L 103, lk 1; ELT eriväljaanne 15/01, lk 98)] kohaselt klassifitseeritud linnukaitsealad.

[...]

3. Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad parandada Natura 2000 ökoloogilist sidusust, säilitades ja vajaduse korral arendades artikli 10 kohaselt maastikuvorme, mis on looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluline.“

5 Direktiivi 92/43 artiklis 10 on ette nähtud järgmist:

„Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad maakorralduses ja arengupoliitikas ning eelkõige seoses Natura 2000 võrgustiku ökoloogilise sidususe parandamisega soodustada looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluliste maastikuvormide kaitsekorraldust.

Need on vormid, mis nende pikisuunalise ja katkematu struktuuri tõttu (näiteks jõed koos kallastega või tavapärased põllupiiride märkimise süsteemid) või puhkepaikadena (näiteks tiigid või metsasalud), on looduslike liikide rände, levikule ja geenivahetusele väga olulised.“

Direktiiv 2009/147/EÜ

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7), millega tunnistati kehtetuks ja asendati direktiiv 79/409, jõustus 15. veebruaril 2010.

7 Direktiivi 2009/147 artiklis 2 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid võtavad vajalikud meetmed artiklis 1 osutatud liikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende liikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele.“

8 Nimetatud direktiivi artiklis 3 on ette nähtud järgmist:

„1. Artiklis 2 osutatud nõudeid silmas pidades võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed kõikide artiklis 1 osutatud linnuliikide elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse säilitamiseks, hoidmiseks või taastamiseks.

2. Biotoopide ja elupaikade säilitamine, hoidmine ja taastamine hõlmab eelkõige järgmisi meetmeid:

a) kaitsealade loomine;

b) nii kaitseala sees kui ka sellest väljaspool asuvate elupaikade hooldus ja hoidmine vastavalt nende ökoloogilistele vajadustele;

[...]“.

Määrus nr 1305/2013

9 Määrus nr 1305/2013 on kohaldatav alates 1. jaanuarist 2014.

10 Selle põhjendused 24 ja 56 on sõnastatud järgmiselt:

(24) Tuleks jätkata toetuse andmist põllumajandustootjatele ja metsamaa valdajatele, et aidata toime tulla asjaomaste piirkondade ebasoodsate asjaoludega, mis tulenevad [direktiivi 2009/147] ja [direktiivi 92/43] rakendamisest, et aidata kaasa Natura 2000 alade tõhusale majandamisele. Samas tuleks toetus teha kättesaadavaks põllumajandustootjatele, et aidata toime tulla vesikonna piirkondade ebasoodsate tingimustega, mis tulenevad

[Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiivi 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT 2000, L 327, lk 1; ELT eriväljaanne 15/05, lk 275)] rakendamisega. [...]

[...]

(56) [ELTL] artikleid 107, 108 ja 109 tuleks kohaldada käesoleva määruse kohaste maaelu arengu meetmete toetuse suhtes. Siiski ei peaks põllumajandussektori eripära arvesse võttes kõnealuseid [ELTL] sätteid kohaldama maaelu arengu meetmete suhtes, mis on seotud [ELTL] artikli 42 kohaldamisalasse kuuluvate tegevustega, mida viiakse ellu käesoleva määruse kohaselt ja sellega kooskõlas, ning liikmesriikide tehtavate maksete suhtes, mis tehakse liidu toetuse saanud ja [ELTL] artikli 42 kohaldamisalasse kuuluvate maaelu arengu tegevuste täiendavaks riiklikuks rahastamiseks.“

- 11 Määruse nr 1305/2013 I jaotis „Eesmärgid ja strateegia“ sisaldab muu hulgas artiklit 1 „Reguleerimise“, mille lõikes 1 on sätestatud järgmist:

„Käesoleva määrusega kehtestatakse üldeeskirjad, millega reguleeritakse maaelu arendamiseks antavat liidu toetust, mida rahastatakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) [...]. Sellega kehtestatakse eesmärgid, mille saavutamisele peab maaelu arengu poliitika kaasa aitama, ja asjakohased maaelu arengut käsitlevad liidu prioriteedid. Selles kirjeldatakse maaelu arengu poliitika strateegilist konteksti ja määratakse kindlaks maaelu arengu poliitika rakendamiseks vastu võetavad meetmed. Lisaks sätestatakse selles programmitöö, võrgustikutöö, juhtimise, seire ja hindamise eeskirjad, võttes arvesse vastutuse jaotust liikmesriikide ja [Euroopa K]omisjoni vahel, ning eeskirjad, millega tagatakse EAFRD tegevuse kooskõlastamine muude liidu rahastamisvahenditega.“

- 12 Selle määruse II jaotis „Programmitöö“ sisaldab eelkõige artiklit 6 „Maaelu arengu programmid“, milles on ette nähtud järgmist:

„1. EAFRD toimib liikmesriikides maaelu arengu programmide kaudu. Kõnealuste programmidega rakendatakse strateegiat, mille eesmärk on järgida III jaotises kindlaks määratud meetmete kogumi abil maaelu arengut käsitlevaid liidu prioriteete. Kõnealuste liidu prioriteetide abil maaelu arengu eesmärkide saavutamiseks taotletakse EAFRD toetust.

2. Liikmesriik võib esitada ühtse programmi kogu oma territooriumi kohta või piirkondlike programmide kogumi. Teise võimalusena võib liikmesriik esitada nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel riikliku programmi ja piirkondlike programmide kogumi. [...]

3. Piirkondlike programmidega liikmesriigid võivad [...] heakskiitmiseks esitada ka riikliku raamistiku, mis sisaldab piirkondlike programmide jaoks ühiseid elemente, millele ei ole ette nähtud eraldi eelarvealdist.

Piirkondlike programmidega liikmesriikide riiklikud raamistikud võivad samuti sisaldada tabelit, milles on piirkondade ja aastate kaupa esitatud kokkuvõtte EAFRD osaluse kogusumma kohta, mis anti asjaomasele liikmesriigile kogu programmiperioodiks.“

- 13 Nimetatud määruse III jaotise „Maaelu arengu toetus“ I peatükis on loetletud hulk meetmeid, mille seas on eelkõige sama määruse artiklis 30 ette nähtud „Natura 2000 ja direktiivi [2000/60] kohased toetused“, mille lõiked 1, 2 ja 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesoleva meetme kohane toetus on iga-aastane toetus, mida antakse põllumajandus- või metsamaa hektari kohta, et hüvitada toetusesaajate lisakulusid ja saamatajäänud tulu, mis on tingitud ebasoodsatest tingimustest asjaomastel aladel seoses direktiivide [92/43], [2009/147] ning [2000/60] rakendamisega.

[...]

2. Toetust antakse põllumajandustootjatele, erasektori metsamaa valdajatele ning erasektori metsamaa valdajate liitudele. Põhjendatud juhtudel võib toetust anda ka muudele maa valdajatele.

[...]

6. Toetust võivad saada järgmised alad:

a) direktiivide [92/43] ja [2009/147] kohaselt määratud Natura 2000 põllumajandus- ja metsaalad;

b) muud piiritletud looduskaitsealad, mille puhul põllumajandusele või metsadele kohaldatakse keskkonnapiiranguid seoses [direktiivi 92/43] artikli 10 rakendamisega, tingimusel et kõnealused alad ei ületa ühe maaelu arengu programmi kohta 5% Natura 2000 territoriaalsesse kohaldamisalasse kuuluvatest aladest;

[...]“.

- 14 Määruse nr 1305/2013 VIII jaotis „Konkurentsialased sätted“ sisaldab muu hulgas artikleid 81 ja 82.

- 15 Selle määruse artiklis 81 „Riigiabi“ on sätestatud järgmist:

„1. Kui käesolevas jaotises ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse liikmesriikide antava maaelu arengu toetuse suhtes [ELTL] artikleid 107, 108 ja 109.

2. [ELTL] artikleid 107, 108 ja 109 ei kohaldata maksete suhtes, mida liikmesriigid teevad kooskõlas käesoleva määrusega või artiklis 82 osutatud täiendavale riiklikule rahastamisele, mis kuuluvad [ELTL] artikli 42 reguleerimisalasse.“

- 16 Nimetatud määruse artiklis 82 „Täiendav riiklik rahastamine“ on sätestatud järgmist:

„Liikmesriikide tehtavad maksed, mis on seotud [ELTL] artikli 42 reguleerimisalasse kuuluvate tegevustega ning mis on ette nähtud liidu toetust saavate maaelu arengu meetmete täiendavaks rahastamiseks programmiperioodi mis tahes ajal, lisavad liikmesriigid maaelu arengu programmi, [...] ning kui need vastavad käesoleva määruse kriteeriumidele, kiidab komisjon need heaks.“

Määrus nr 702/2014

- 17 Määrus nr 702/2014 jõustus 1. juulil 2014.

18 Määruse põhjendused 16 ja 60 on sõnastatud järgmiselt:

(16) Raskustes olevatele ettevõtjatele antav abi tuleks käesoleva määruse reguleerimisalast välja jätta, sest sellist abi tuleks hinnata lähtuvalt suunistest raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta [...], et vältida neist kõrvalehoidmist. [...]

[...]

(60) Metsandus on maaelu arengu lahutamatu osa. Komisjon on kohaldanud [ELTL] artikleid 107 ja 108 metsandusettevõtjate suhtes paljude otsustega, mille aluseks on eelkõige ühenduse suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris aastateks 2007–2013. [...] Arvestades komisjoni märkimisväärseid kogemusi, mis on saadud suuniste kohaldamisega metsandusettevõtjate suhtes, on asjakohane, et komisjon kasutaks metsandussektorile antava abi puhul [nõukogu 7. mai 1998. aasta] määrusega (EÜ) nr 994/98 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (EÜT 1998, L 142, lk 1)] antud volitusi menetluste lihtsustamiseks, tagades samas tõhusa järelevalve ja komisjonipoolse kontrolli. Komisjoni kogemuste kohaselt ei moonuta metsandussektorile antav abi selliste meetmete puhul, mis kuuluvad riikliku maaelu arengu programmidesse ja mida kaasrahastatakse kas EAFRDst või mis eraldatakse selliselt kaasrahastatud meetmete täiendava riikliku rahastamisena, oluliselt konkurentsi siseturul. [...] Käesolevas määruses tuleks selliste meetmete puhul kindlaks määrata selged siseturuga kokkusobivuse tingimused. Need tingimused peaksid olema võimalikult sidusad määruse [nr 1305/2013] sätetega ning selle kohaselt vastu võetud delegeritud ja rakendusaktidega.“

19 Määruse nr 702/2014 I peatükki kuuluvast artiklist 1 on märgitud järgmist:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse järgmiste abiliikide suhtes:

[...]

e) metsandusele antav abi.

[...]

3. Käesolevat määrust ei kohaldata järgneva abi suhtes:

a) metsandussektorile antav abi, mida ei kaasrahastata EAFRDst ega anta kaasrahastavate meetmete raames täiendava riikliku rahastamisena, [...].

[...]

6. Käesolevat määrust ei kohaldata raskustes olevatele ettevõtjatele antava abi suhtes, välja arvatud järgmistel juhtudel:

a) loodusõnnetuste tekitatud kahju korvamiseks [...] ja abi loomahaiguste likvideerimise kulude katteks [...] ning abi hukkunud loomade korjuse kõrvaldamiseks ja hävitamiseks [...]

- b) abi järgmistes olukordades, kui ettevõtja on sattunud raskustesse kõnealuse olukorra põhjustatud kahju tõttu:
- i) abi loodusõnnetusega võrreldavatest ebasoodsatest ilmastikutingimustest tingitud kahju korvamiseks [...];
  - ii) taimekahjurite likvideerimisega seotud kulude korvamiseks antav abi ning loomahaiguste ja taimekahjurite tekitatud kahju korvamiseks antav abi [...];
  - iii) abi metsapõlengutest, loodusõnnetustest, loodusõnnetusega võrreldavatest ebasoodsatest ilmastikutingimustest, muudest ebasoodsatest ilmastikutingimustest, kahjuritest, katastroofidest ja kliimamuutustega seotud põhjustest tingitud metsakahjustuste kõrvaldamiseks [...].

- 20 Selle määruse artikli 2 punktis 14, mis kuulub samuti selle I peatükki, on mõiste „raskustes olev ettevõtja“ määratletud järgmiselt:

„raskustes olev ettevõtja“ – ettevõtja, kes vastab vähemalt ühele järgmistest tingimustest

- a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud [väikese või keskmise suurusega ettevõtja (VKE)]), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist. [...]

[...].

Läti õigus

Seadus liikide ja elupaikade kaitse kohta

- 21 16. märtsi 2000. aasta seadus liikide ja elupaikade kaitse kohta (Sugu un biotopu aizsardzības likums; *Latvijas Vēstnesis*, 2000, nr 121/122) sisaldab artiklit 10 „Maaomanike ja kasutajate õigus hüvitisele“, mille lõikes 2 on sätestatud, et „[m]aaomanikel on õigus mikrokaitsealadel majandustegevusele kehtestatud piirangute eest seadusega ette nähtud hüvitisele“.

Põllumajanduse ja maaelu arengu seadus

- 22 7. aprilli 2004. aasta põllumajanduse ja maaelu arengu seaduse (Lauksaimniecības un lauku attīstības likums; *Latvijas Vēstnesis*, 2004, nr 64) sisaldab artiklit 5, mille lõiked 4, 7 ja 8 on sõnastatud järgmiselt:

„4. Riiklike ja [liidu] põllumajandustoetuste andmise üksikasjalikud eeskirjad ning maaelu arenguks ja kalanduseks antavate riiklike ja [liidu] toetuste üksikasjalikud eeskirjad määrab kindlaks ministrite nõukogu. [...]

[...]

7. Ministrite nõukogu kehtestab riiklike ja [liidu] põllumajandustoetuste ning maaelu arenguks ja kalanduseks antavate riiklike ja [liidu] toetuste haldamise ja kontrolli eeskirjad.

8. Ministrite nõukogu määrab kindlaks Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi, [EAFRD] ja Euroopa Kalandusfondi haldamise üksikasjalikud eeskirjad ning nende fondide haldamisega tegelevate asutuste volitused ja kohustused.“

Kaitsealadel majandustegevusele kehtestatud piirangute eest hüvitise andmise seadus

- 23 4. aprilli 2013. aasta seaduse hüvitise andmise kohta majandustegevusele kehtestatud piirangute eest (Likums „Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās“; *Latvijas Vēstnesis*, 2013, nr 74) artikli 2 lõikes 3 on ette nähtud, et „mikrokaitsealadel seatud majandustegevuse piirangute eest võib anda iga-aastaseid toetusi vastavatest [liidu] vahenditest rahastatud põllumajandus andmist reguleerivates eeskirjades ette nähtud menetluste kohaselt.“
- 24 Selle seaduse artikli 4 lõikes 2 on samuti ette nähtud, et „iga-aastast toetust majandustegevusele seatud piirangute eest makstakse [liidu] vastavatest fondidest põllumajanduse arenguabi andmise eeskirjades sätestatud korras.“

Määrus nr 171/2015

- 25 Ministrite nõukogu 7. aprilli 2015. aasta määruse nr 171 keskkonna, kliima ja paikkonna parandamiseks programmitöö perioodil 2014–2020 riigi ja Euroopa Liidu toetuste andmise, haldamise ja järelevalve eeskirjade kohta (Ministru kabineta noteikumi Nr. 171 „par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020. gada plānošanas periodā“; *Latvijas Vēstnesis*, 2015, nr 76, edaspidi „määrus nr 171/2015“), mis on vastu võetud põllumajanduse ja maaelu arengu seaduse artikli 5 lõigete 4 ja 7 alusel, artiklis 1 on ette nähtud järgmist:

„Käesolevas määruses sätestatakse eeskirjad riigi ja [liidu] maaelu arengu toetuste andmiseks, haldamiseks ja kontrollimiseks, eelkõige keskkonna ja paikkonna parendamise meetmete toetamiseks, mida rakendatakse kooskõlas:

1.1. [M]äärusega [nr 1305/2013];

[...]

1.8. [M]äärusega [nr 702/2014].

[...]“.

- 26 Määruse nr 171/2015 punktis 2 on sätestatud järgmist:

„Maaelu arengu toetust keskkonna, kliima ja maaelu arendamiseks antakse järgmiste meetmete jaoks:

[...]

2.3. Natura 2000 ja direktiivi [2000/60] alusel antavad maksed tegevuse „Natura 2000 metsaaladele makstava toetuse maksmine“ eest [...]

[...]

2.6. „Abi andmine tegevuse „Natura 2000 metsaaladele makstava toetuse maksmine“ raames“.

[...]“.

27 Määruse nr 171/2015 punktis 56 on sätestatud järgmist:

„Kõnealuse meetme raames toetuskõlblik pindala on metsamaa (välja arvatud rabad):

56.1. mis on kantud [Natura 2000] võrgustiku alade loetellu vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punktile a [...]

56.2. mis asub vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punktile b mikroasurkonnas väljaspool Natura 2000 võrgustikku või kui Natura 2000 kaitsekord ei taga ühe liigi või biotoopi kaitset Natura 2000 alal ja mikroasurkond määratakse kindlaks vastavalt õigusnormidele, mis käsitlevad mikroasurkondade moodustamise ja majandamise korda, nende säilitamist ja mikroasurkondade puhvervööndite kindlaksmääramist.

[...]“:

28 Selle määruse punktis 61 on ette nähtud järgmist:

„Toetuse saamiseks peab taotleja vastama järgmistele tingimustele:

[...]

61.6. määruse nr 702/2014 artikli 2 punkti 14 kohaselt ei ole jooksva aasta 15. juuni seisuga võimalik tuvastada ühtegi raskustes oleva äriühingu iseloomulikku tunnust, mis on ette nähtud õigusaktides, millega kehtestatakse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi, [EAFRD] ja Euroopa Mere- ja Kalandusfondi halduskorralduse kord, ega ka riigi ja [liidu] poolt põllumajandusele, maaelu arengule ja kalandusele programmitööperioodil 2014-2020 antud abi.“

30. septembri 2014. aasta määrus nr 599

29 Ministrite nõukogu määruse nr 599 Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamisvahendite haldamise kohta ning samuti riiklike ja Euroopa Liidu põllumajandus- ja maaelu arengu ning kalandustoetuste rahastamise haldamise kohta programmitööperioodil 2014–2020 (Ministru kabineta noteikumi Nr. 599 „par Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecība fonda, kā arī par valsts un Eiropas Savienības atbalsta lauksaimniecībai un lauku un zivsaimniecības attīstībai

finansējuma administrēšanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā“ (*Latvijas Vēstnesis*, 2014, nr 200)), mis on vastu võetud põllumajanduse ja maaelu arengu seaduse artikli 5 lõigete 7–9 alusel, punktis 53 on märgitud järgmist:

„Vastavalt määruse nr 702/2014 artikli 2 punktile 14 ei anna maaelu arengu amet toetust, kui toetuse taotlemisel meetmete puhul, mis nõuavad, et hinnata, kas taotleja vastab raskustes oleva ettevõtja staatusele, on taotleja puhul täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

53.1. piiratud vastutusega äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud väikese või keskmise suurusega ettevõtja) on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks, annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist, mis hõlmab ülekursi [...]

[...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 30 Piltenes meži on ligikaudu 500 hektari suuruse pindalaga metsamaa omanik, kus asub ala, millel asub mikrokaitseala Läti õigusaktide, millega on üle võetud direktiiv 2009/147, tähenduses. Läti pädev asutus moodustas selle mikrokaitseala eesmärgiga aidata kaasa loodusliku linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) kaitse tagamisele.
- 31 Piltenes meži esitas täpsustamata kuupäeval maaelu arengu ametile 2015. aasta eest toetuse saamise taotluse, milles taotles makse tegemist kompensatsioonina nimetatud mikrokaitseala olemasolust tingitud kulutuste ja saamata jäänud tulu eest.
- 32 Amet jättis 1. juuni 2016. aasta otsusega mida kinnitati sama aasta 25. juuli otsusega, toetuse andmise taotluse rahuldamata põhjendusel, et kohaldatavad Läti õigusnormid välistavad sellise makse tegemise raskustes ettevõtjale ja käesoleval juhul tuleb Piltenes meži selleks kvalifitseerida, kuna tema 2014. aasta majandusaasta aruande analüüsimisel ilmnes, et tema kahjum moodustas rohkem kui 50% tema kapitalist.
- 33 Administratiivā rajona tiesa (rajooni halduskohus, Läti) rahuldab 24. märtsi 2017. aasta otsusega Piltenes meži nende kahe otsuse peale esitatud kaebuse.
- 34 Administratiivā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus, Läti), kellele esitati apellatsioonkaebus, jättis 30. novembri 2017. aasta otsusega Piltenes meži toetuse andmise taotluse rahuldamata, tuginedes sisuliselt järgmisele arutluskäigule. Kõigepealt tuvastas ta, et taotletud makseid ei rahastata mitte riigieelarvest või kohaliku omavalitsuse vahenditest, vaid liidu fondi, nimelt EAFRD, vahenditest. Seejärel märkis ta, et EAFRD-d käsitlevate liidu õigusnormide ning nende rakendamiseks vastu võetud Läti õigusnormide kohaselt tuleb neid fonde hallata ja eraldada ettevõtjatele kooskõlas riigiabi kontrollimisega seotud liidu eeskirjadega. Lõpuks märkis ta, et neis eeskirjades on ette nähtud, et sellise abi andmine, nagu on taotletud käesoleval juhul, on välistatud juhul, kui taotleja on raskustes olev ettevõtja.
- 35 Piltenes meži esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, milles ta vaidlustas eelkõige hinnangud, mille kohaselt esiteks tuleb makset, mille eraldamist ta taotles, käsitada riigiabina ja teiseks ei saa sellist riigiabi anda raskustes olevale ettevõtjale.

- 36 Augstākā tiesa (Senāts) (Lāti kõrgeim kohus (Senat)) soovib eelotsusetaotluses sisuliselt teada, milline on nende liidu õigusnormide ulatus ja ülesehitus, mille rakendamine on tema menetluses olevas kohtuasjas kohaldatavate erinevate Lāti õigusnormide eesmärk, märkides, et need kaks kohut, kes arutasid seda vaidlust esimeses kohtuastmes ja apellatsiooniasemes, on selles küsimuses võtnud erineva seisukoha.
- 37 Ta küsib täpsemalt esiteks, kas toetust, mille eesmärk on hüvitada või kompenseerida saamata jäänud tulu, mis on tingitud sellest, et metsaaladel, mis ei kuulu Natura 2000 võrgustikku, on mikrokaitsealad, mis on moodustatud selleks, et aidata kaasa direktiivis 2009/147 ette nähtud looduslike linnuliikide kaitse tagamisele, võib pidada määruse nr 1305/2013 artikli 30 kohaldamisalasse kuuluvaks toetuseks.
- 38 Ta täpsustab eelkõige, et seda toetust võib pidada hüvitiseks või kompensatsiooniks asjaomaste isikute omandiõiguse ja õiguse tegeleda majandustegevusega piirangu eest, mille eesmärk on tagada keskkonnaalaste õigusnormide järgimine, mitte aga liidu abiks või riigiabiks. Ka Latvijas Republikas Satversmes tiesa (konstitutsioonikohus, Lāti) on 19. märtsi 2014. aasta kohtuotsuses asunud sellisele seisukohale.
- 39 Kuivõrd selline abi, mida ei rahastata mitte riigieelarvest, vaid liidu fondidest saadud vahenditest, kuulub määruse nr 1305/2013 artikli 30 kohaldamisalasse, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teiseks teada, kas selle andmise tingimuseks võib olla, et isikud, kes seda taotleavad, ei ole raskustes olevad ettevõtjad, nagu nõudis komisjon määruse nr 702/2014 artiklites 1 ja 2.
- 40 Ta leiab seoses sellega, et kuigi on õiguspärane, et komisjon püüdis sellist tingimust kehtestades kokku hoida liidu ressursse ja tagada nende optimaalne kasutamine, on määruses nr 702/2014 siiski oluline viga, kuna see institutsioon ei ole kaalunud või vähemalt ei ole taganud õiglast tasakaalu ühelt poolt komisjoni selliselt taotletavate eesmärkide ja teiselt poolt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 17 tagatud omandiõiguse vahel. Nimelt, erinevalt kõigist teistest isikutest, kelle suhtes on kehtestatud õiguslik ja majanduslik keskkonnaalane piirang, võetakse raskustes olevatelt ettevõtjatelt ebaõiglaselt ära nende majanduslikku ja rahalist olukorda mõjutavatel põhjustel õigus saada hüvitist või kompensatsiooni, mida neil on õigus nõuda.
- 41 Neil asjaoludel otsustas Augstākā tiesa (Senāts) (kõrgeim kohus (Senat)) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [määruse nr 1305/2013] artikli 30 lõike 6 kohaldamisalasse kuuluvad mikrokaitsealad, mis on moodustatud metsaalale direktiivi [2009/147] eesmärkide täitmiseks?
  2. Kas direktiivi [2009/147] eesmärkide täitmiseks loodud mikrokaitsealade eest hüvitise maksmisele kehtivad piirangud, mis on kehtestatud [määruses nr 702/2014] toetustele, mida makstakse raskustes olevatele ettevõtjatele?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 42 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1305/2013 artiklit 30 tuleb eelkõige selle lõiget 6 arvestades tõlgendada nii, et toetus, mida taotletakse mikrokaitsealade eest, mis on moodustatud metsaalale direktiivi 2009/147 eesmärkide täitmiseks, kuulub selle artikli 30 kohaldamisalasse.
- 43 Seoses sellega on määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõikes 1 ette nähtud, et toetust võib anda igal aastal põllumajandus- või metsamaa hektari kohta, et hüvitada toetusesaajate lisakulusid ja saamatajäänud tulu, mis on tingitud ebasoodsatest tingimustest asjaomastel aladel seoses direktiivide 92/43, 2000/60 ja 2009/147 rakendamisega.
- 44 Lisaks on selle artikli 30 lõike 6 punktides a ja b vastavalt sätestatud, et toetust võivad esiteks saada direktiivide 92/43 ja 2009/147 kohaselt määratud Natura 2000 põllumajandus- ja metsaalad ning teiseks muud piiritletud looduskaitsealad, mille puhul põllumajandusele või metsadele kohaldatakse keskkonnapiiranguid seoses neist direktiividest esimese direktiivi artikli 10 rakendamisega.
- 45 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimesest küsimusest ja eelotsusetaotluses esitatust, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktides 30, 31 ja 37, et põhikohtuasjas kõne all oleva toetusetaotlusega hõlmatud ala on mikrokaitseala, mis moodustatud eesmärgiga aidata kaasa teatava loodusliku linnuliigi kaitse tagamisele, kuid seda metsas, mis ei kuulu Natura 2000 võrgustikku.
- 46 Sellise ala eest ei ole määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punkti a alusel selgelt võimalik saada makseid selles artiklis 30 ette nähtud toetusena. Nimetatud artikli 30 lõike 6 punktis a on selline toetuskõlblikkus ette nähtud üksnes siis, kui tegemist on põllumajandus- ja metsaaladega selle määruse tähenduses või sellega kooskõlas vastu võetud liikmesriikide õigusnormide tähenduses, mis asuvad direktiivide 92/43 ja 2009/147 kohaselt määratud Natura 2000 aladel (vt selle kohta 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus Sātiņi-S, C-234/20, EU:C:2022:56, punktid 27, 33, 35 ja 37).
- 47 Sellest järeldub, et selline Natura 2000 võrgustikku kuuluv ala nagu põhikohtuasjas käsitletav ala saab igal juhul olla toetuskõlblik üksnes määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punkti b alusel.
- 48 Selle sätte sõnastus ei võimalda siiski iseenesest kindlaks teha, kas ja kui jah, siis millistel tingimustel see võib nii olla.
- 49 Seega tuleb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kõnealust sätet tõlgendades arvestada nii sätte sõnastust kui ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on (7. juuni 2005. aasta kohtuotsus VEMW jt, C-17/03, EU:C:2005:362, punkt 41, ja 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Saksamaa vs. Esso Raffinage, C-471/18 P, EU:C:2021:48, punkt 81).
- 50 Sellega seoses tuleb esiteks korrata, et alad, millele on määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punkti b alusel õigus saada artiklis 30 ette nähtud toetust, on muud piiritletud looduskaitsealad kui need, mis kuuluvad Natura 2000 võrgustikku ja mille puhul põllumajandusele või metsadele kohaldatakse keskkonnapiiranguid seoses direktiivi 92/43/EMÜ artikli 10 rakendamisega.

- 51 Sellest tuleneb, et nende alade toetuskõlblikkus sõltub esiteks tingimusest, et asjaomane ala on muu piiritletud looduskaitseala, mille puhul põllumajandusele või metsadele kohaldatakse keskkonnapiiranguid.
- 52 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluses esitatud täpsustustest, millele on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 45, et ilma et see mõjutaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu tehtavat kontrolli, vastab põhikohtuasjas kõne all olev ala sellele tingimusele, kuna tegemist on loodusliku alaga, millel on metsandustegevust mõjutavad keskkonnakaitsealised piirangud. Täpsemalt näitavad need täpsustused, et see ala on mikrokaitseala, mille pädev liikmesriigi asutus on loonud metsas, mis ei kuulu Natura 2000 võrgustikku, et aidata tagada teatava loodusliku linnuliigi kaitset ja mille olemasolu toob kaasa kulud ja saamata jäänud tulu isikule, kes on selle metsa omanik.
- 53 Teiseks tuleneb määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punktist b, et ala, mille eest toetust taotletakse, ja selle alaga seotud keskkonnapiirangud peavad kaasa aitama direktiivi 92/43 artikli 10 sätete rakendamisele.
- 54 Käesoleval juhul küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus muu hulgas selle tingimuse ulatuse kohta, nagu nähtub tema esimese küsimuse sõnastusest ja eelotsusetaotluses esitatust, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 37.
- 55 Teiseks on direktiivi 92/43 artikli 10, millele viitab määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 punkt b, esimeses lõigus ette nähtud, et juhul, kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad maakorralduses ja arengupoliitikas ning eelkõige seoses Natura 2000 võrgustiku ökoloogilise sidususe parandamisega soodustada looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluliste maastikuvormide kaitsekorraldust. Selle teises lõigus on samuti täpsustatud, et need on vormid, mis nende pikisuunalise ja katkematu struktuuri tõttu või puhkepaikadena on looduslike liikide rändele, levikule ja geenivahetusele väga olulised.
- 56 Nii on artiklis 10 liikmesriike volitatud võtma meetmeid, mille eesmärk on parandada Natura 2000 võrgustiku ökoloogilist sidusust, nagu on sätestatud ka direktiivi 92/43 artikli 3 lõikes 3.
- 57 Selle artikli 3 lõikest 1 tuleneb aga, et selle võrgustiku eesmärk ei ole hõlmata mitte ainult vastavalt selle direktiivi I ja II lisas loetletud looduslike elupaikade ning looma- ja taimeliikide elupaikade „erikaitsealasid“, vaid ka liikmesriikide klassifitseeritud „erikaitsealasid“, et aidata kaasa looduslike linnuliikide kaitsele vastavalt direktiivile 79/409, mis on nüüd asendatud direktiiviga 2009/147.
- 58 Sellest tuleneb, et meetmed, mida liikmesriikidel on õigus võtta direktiivi 92/43 artikli 10 alusel, et parandada Natura 2000 võrgustiku ökoloogilist sidusust, võivad puudutada nii direktiivi 92/43 kohaldamisalasse kuuluvaid elupaiku kui ka direktiiviga 2009/147 hõlmatud looduslike linnuliike, kusjuures viimati nimetatud juhul on need meetmed mõeldud direktiivi 2009/147 artiklites 2 ja 3 osutatud meetmete täiendamiseks.
- 59 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluses esitatust, mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktides 45 ja 52, et ilma et see piiraks eelotsusetaotluse esitanud kohtu tehtavat kontrolli, on see põhikohtuasjas kõne all oleva mikrokaitseala ja selle mikrokaitsealaga metsandustegevusele kaasnevate keskkonnapiirangute eesmärk, kuivõrd viimati nimetatud moodustamine ja nende piirangute kehtestamine on mõeldud selleks, et aidata kaasa metsise (*Tetrao urogallus*), mis on direktiivi 2009/147 kohaldamisalasse kuuluv looduslik linnuliik, kaitse tagamisele.

- 60 Kolmandaks on määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõikes 1 täpsustatud, nagu on korratud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, et selles sättes viidatud toetuse eesmärk on hüvitada toetusesaajate lisakulusid ja saamatajäänud tulu, mis on tingitud ebasoodsatest tingimustest asjaomastel aladel seoses direktiivide 92/43 ja 2000/60 ning 2009/147 rakendamisega.
- 61 Nimetatud sättest tuleneb selgelt, et seda toetust võib anda muu hulgas juhul, kui määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõike 6 alusel toetuskõlblikul alal esineb direktiivi 2009/147 rakendamisest tingitud ebasoodne tingimus, nagu märkisid nii Läti valitsus kui ka komisjon oma kirjalikes seisukohtades.
- 62 Nimetatud toetust võib seega anda sellisele alale nii juhul, kui see satub ebasoodsasse olukorda, mis tuleneb direktiivi 2009/147 alusel vastu võetud riigisisest looduslikku linnuliiki kaitsvast meetmest, kui ka juhul, kui see meede on vastu võetud direktiivi 92/43 artikli 10 alusel, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 58.
- 63 Neljandaks on määruse nr 1305/2013 artikli 1 lõikes 1 sätestatud üldist eesmärki, milleks on maaelu arengu strateegiline toetus, täpsustatud, nagu tuleneb nimetatud määruse artikli 6 lõikest 1 ja III jaotisest, millele viimati nimetatud säte viitab, liikmesriikidele antud võimaluse kaudu võtta vastu liidu maaelu arengu prioriteetidele reageerimiseks mõeldud meetmete kogum.
- 64 Nende meetmete hulgas on määruse nr 1305/2013 artiklis 30 ette nähtud toetus, mille konkreetne eesmärk on selle määruse põhjenduse 24 kohaselt anda põllumajandustootjatele ja metsamaa valdajatele toetust, et aidata neil toime tulla asjaomaste piirkondade ebasoodsate asjaoludega, mis tulenevad elupaikade, looma- ja taimeliikide elupaikade, looma- ja taimeliikide elupaikade, nende liikide endi ja vee kaitset tagavate liidu direktiivide rakendamisest.
- 65 Sellest eesmärgist, mida on väljendatud sõnastuses, mis ei välista *a priori* ühtegi nimetatud direktiivi rakendamisest tulenevat ebasoodsat asjaolu, nähtub selgelt, et nimetatud artiklis 30 ette nähtud toetust võib anda eelkõige juhul, kui selline ebasoodus asjaolu on tingitud sellest, et alal, mille eest toetust taotletakse, on kehtestatud keskkonnapiirangud, mis puudutavad põllumajandus- või metsandustegevust ning mille eesmärk on aidata tagada direktiivi 2009/147 reguleerimisalasse kuuluva loodusliku linnuliigi kaitset, sõltumata sellest, kas nende piirangute allikaks on riigisisene meede, mis võetakse selle direktiivi enda alusel või direktiivi 92/43 artikli 10 alusel.
- 66 Seega kinnitab nimetatud eesmärk tõlgendust, mis on antud määruse nr 1305/2013 artikli 30 lõikele 6, mis tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 50–62 analüüsitud erinevatest grammatilistest ja konteksti puudutavatest kaalutlustest.
- 67 Kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis lisaks – nagu nähtub eelotsusetaotluses esitatust, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 38 – õiguslike tagajärgede kohta, mis võivad kaasneda sellise toetuse, nagu on kõne all põhikohtuasjas, hüvituslik või kompenseeriva laadiga, siis võttes arvesse liidu esmase või teise õiguse sätteid, mis käsitlevad riiklike toetuste andmist, tuleb esiteks korrata, et määruse nr 1305/2013 artikli 30 eesmärk on – nagu on märgitud selle kohtuotsus punktides 43 ja 60, võimaldada anda toetusi eesmärgiga hüvitada põllumajandustootjatele ja metsamaa valdajatele kulud ja saamatajäänud tulu, mis neil tekivad direktiivide 92/43, 2000/60 ja 2009/147 rakendamisest tulenevate ebasoodsate asjaoludega. Nende toetuste hüvituslik või kompenseeriv laad tuleneb seega nende endi eesmärkidest, mida liidu seadusandja silmas pidas (vt selle kohta 30. märtsi 2017. aasta kohtuotsus *Lingurár*,

C-315/16, EU:C:2017:244, punktid 26 ja 28, ning 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus Sātiņi-S, C-234/20, EU:C:2022:56, punkt 43), ega sea seega kahtluse alla nende kvalifitseerimist abiks, mida võidakse anda EAFRDga seotud liidu õigusnormide alusel.

- 68 Teiseks tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et see hüvituslik või kompenseeriv laad ei välista sugugi seda, et sellist abi võiks – kuivõrd seda rahastatakse riigi ressurssidest – kvalifitseerida „riigiabiks“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kui muud selle sätte kohaldamise tingimused on täidetud (vt selle kohta 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus Sātiņi-S, C-238/20, EU:C:2022:57, punktid 40 ja 52).
- 69 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1305/2013 artiklit 30 tuleb eelkõige selle lõiget 6 arvestades tõlgendada nii, et toetus, mida taotletakse mikrokaitsealade eest, mis on moodustatud metsaalale direktiivi 2009/147 eesmärkide täitmiseks, kuulub selle artikli 30 kohaldamisalasse.

Teine küsimus

- 70 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrust nr 702/2014 tuleb tõlgendada nii, et on välistatud, et raskustes oleva ettevõtja poolt määruse nr 1305/2013 alusel metsas direktiivi 2009/147 eesmärkide saavutamiseks moodustatud mikrokaitseala eest taotletud abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks.
- 71 Sellega seoses tuleb kõigepealt korrata, et abi, millega seoses eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult määruse nr 702/2014 tõlgendamise kohta, on abi, mida taotleti määruse nr 1305/2013 artikli 30 alusel. Seega on tegemist abiga, mis on ette nähtud liidu õigusaktides, nimelt EAFRDga seotud õigusaktis.
- 72 Seda abi antakse siiski isikutele, kes ei taotle seda mitte otse liidult, vaid liikmesriikide vahendusel ning nende esitatud ja komisjoni poolt heaks kiidetud maaelu arengu programmide alusel, nagu nähtub määruse nr 1305/2013 artikli 6 lõigetest 1–3 ning nagu Euroopa Kohus on juba märkinud nii selle määruse kui ka sellega kehtetuks tunnistatud ja asendatud määruse kohta (vt selle kohta 30. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Lingurár, C-315/16, EU:C:2017:244, punkt 21, ja 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Lauku atbalsta dienests (põllumajanduses ettevõtlusega alustamise toetus), C-119/20, EU:C:2021:817, punktid 54–56).
- 73 See mehhanism ise peegeldab pädevuse jaotust liikmesriikide ja komisjoni vahel, millega vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 1 lõikele 1 reguleeritakse maaelu arendamiseks antavat liidu toetust, mida rahastatakse EAFRDst (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Lauku atbalsta dienests (põllumajanduses ettevõtlusega alustamise toetus), C-119/20, EU:C:2021:817, punkt 57), ning olgu täpsustatud, et seda toetust võidakse anda mitte ainult liidu eelarvest eraldatavate rahastamiste vormis, vaid ka riigi vahendistest pärit täiendava rahastamise vormis.
- 74 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 68, võib seda täiendavat rahastamist, arvestades sellega seotud ressursside riiklikku päritolu, kvalifitseerida riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kui muud selle sätte kohaldamise tingimused on täidetud. Selline kvalifitseerimine toob iseenesest kaasa kõigi liidu riigiabi käsitlevate asjakohaste sätete kohaldamise, välja arvatud juhul, kui konkreetsel juhul puudutab nimetatud rahastamine ELTL artikli 42 kohaldamisalasse kuuluvaid tehinguid, millisel juhul ei kuulu see vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 81 lõikele 2 nende sätete kohaldamisalasse.

- 75 Liidu eelarvest eraldatava rahastamise kohta olgu märgitud, et määruse nr 1305/2013 artikli 81 lõikest 1 ja selle määruse põhjendusest 56, mida arvesse võttes seda sätet tuleb tõlgendada, tuleneb, et liidu seadusandja soovis selle suhtes kohaldada ka ELTL artikleid 107–109, välja arvatud juhul, kui see puudutab ELTL artikli 42 kohaldamisalasse kuuluvaid tehinguid, nagu on märgitud nimetatud määruse artikli 81 lõikes 2.
- 76 See seadusandlik valik, mille eesmärk on sama määruse artikli 1 lõike 1 kohaselt tagatakse EAFRD tegevuse kooskõlastamine muude liidu rahastamisvahenditega, toob kaasa selle, et riigi ressurssidest ja liidu eelarvest laekuvate vahendite abil kaasrahastatavate maaelu arengu toetuste suhtes kohaldatakse täies ulatuses kõiki liidu riigiabi käsitlevaid asjakohaseid sätteid.
- 77 Nende sätete hulgas on muu hulgas määruse nr 702/2014 sätted, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus palub tõlgendada, et sisuliselt teada saada, kas toetus, mida raskustes olev ettevõtja on määruse nr 1305/2013 artikli 30 alusel taotlenud metsas direktiivi 2009/147 eesmärkide saavutamiseks moodustatud mikrokaitseala eest, kuulub selle määrusega kehtestatud erandirežiimi alla.
- 78 Sellega seoses tuleb esiteks tõdeda, et määruse nr 702/2014 eesmärk on vastavalt selle pealkirjale tunnistada teatavat liiki üksikabi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades siseturuga kokkusobivaks ning sellest tulenevalt vabastada need ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud üldisest teavitamiskohustusest, kui selline üksikabi vastab kõigile selles määruses sätestatud tingimustele (vt selle kohta 20. mai 2021. aasta kohtuotsus Azienda Sanitaria Provinciale di Catania, C-128/19, EU:C:2021:401, punkt 47).
- 79 Seda laadi erandimäärus ei välista seda, et konkreetset üksikabi, mis kuulub ühte selles loetletud kategooriatest, ilma et oleks täidetud tingimused, mis võimaldavad abi selle erandimääruse alusel siseturuga kokkusobivaks tunnistada, võib siiski tunnistada siseturuga kokkusobivaks konkreetse kontrolli tulemusel, kui sellest abist on enne komisjonile teatatud (vt selle kohta 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punktid 57, 59, 86 ja 87, ning 20. mai 2021. aasta kohtuotsus Azienda Sanitaria Provinciale di Catania, C-128/19, EU:C:2021:401, punkt 42).
- 80 Käesoleval juhul ei nähtu eelotsusetaotlusest siiski, et selline eelnev teatamine oleks aset leidnud.
- 81 Teiseks tuleneb määruse nr 702/2014 artikli 1 lõike 1 punktist e koostoimes selle artikli 1 lõike 3 punktiga a, mida on selgitatud selle määruse põhjenduses 60, et nimetatud määrusega kehtestatud vabastus on kohaldatav metsandusele antavale abile, sealhulgas EAFRD kaasrahastatavale abile.
- 82 Määrust nr 702/2014 kohaldatakse seega muu hulgas määruse nr 1305/2013 artiklis 30 osutatud abile ja eelkõige toetustele, mida selle sätte alusel taotletakse metsas direktiivi 2009/147 eesmärkide saavutamiseks moodustatud mikrokaitseala eest, nagu põhikohtuasjas kõne all olev toetus.
- 83 Sellest järeldub, et selleks, et abi saaks tunnistada määruse nr 702/2014 alusel siseturuga kokkusobivaks ja et selle suhtes saaks kohaldada selles määruses ette nähtud erandit, peab see vastama kõigile selle abi kokkusobivaks tunnistamiseks nõutavatele tingimustele.

- 84 Need tingimused hõlmavad nimetatud määruse artikli 1 lõike 6 kohaselt tingimust, et sellise abi taotleja ei tohi olla raskustes olev ettevõtja, välja arvatud erinevad erandid, millest ühelegi ei ole eelotsusetaotluses põhikohtuasjas asjasse puutuvana viidatud, kuid seda peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 85 Lisaks tuleneb sama määruse artikli 2 punktis 14 esitatud mõiste „raskustes olev ettevõtja“ määratlusest, et see mõiste hõlmab muu hulgas piiratud vastutusega äriühinguid, kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud kapitalist; see on kriteerium, mille alusel liikmesriigi pädev asutus keeldus põhikohtuasjas kõnealust abi andmast, nagu nähtub eelotsusetaotluses esitatust, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 32.
- 86 Sellest tuleneb, et määrust nr 702/2014 tuleb tõlgendada nii, et metsandusele antavat abi ja täpsemalt abi, mida määruse nr 1305/2013 artikli 30 alusel on taotlenud nimetatud artikli 2 punkti 14 tähenduses raskustes olev ettevõtja metsas direktiivi 2009/147 eesmärkide saavutamiseks moodustatud mikrokaitseala eest, ei saa tunnistada määruse nr 702/2014 alusel siseturuga kokkusobivaks.
- 87 Neljandaks ja viimaseks, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul näib olevat kahtlusi, kas see välistamine kehtib omandiõiguse ning võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse üldpõhimõtte seisukohast, nagu nähtub eelotsusetaotluses esitatust, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 40, siis olgu kõigepealt märgitud, et määruse nr 702/2014 analüüsist tuleneb, et nimetatud välistamine ei põhine eesmärgil, et säästetakse liidu ressursse, mille kohta see kohus küsib, et ega seda ei ole põhjendamata eelistatud sellele õigusele ja neile kahele üldpõhimõttele.
- 88 Nagu nähtub selle määruse põhjendusest 16, mis selgitab, miks raskustes olevad ettevõtjad ei saa nimetatud määrusega kehtestatud erandit kasutada, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 84 nimetatud erandeid, on selle välistamise eesmärk tagada, et nende ettevõtjate taotletud kogu abi uuritakse eranditult ja ühtselt, lähtudes konkreetsetest menetlus- ja materiaalõigusnormidest, mis on kehtestatud konkreetse eesmärgiga arvestada neile kohandatud moel nende ettevõtjate eriolukorda. Selle välistamise ainus eesmärk ja tagajärg ei ole seega mitte üldiselt keelata raskustes olevatel ettevõtjatel saada metsandusele antavat abi, kuivõrd selline võimalus on neile neid eeskirju järgides jäetud vastupidi avatuks, vaid muuta määrus nr 702/2014 selle abi suhtes kohaldamatuks, kui need ettevõtjad seda taotleavad.
- 89 Seejärel olgu märgitud, et nende eeskirjade enda eesmärk on tagada, et raskustes olevatele ettevõtjatele antav abi vastaks tingimustele, mis võimaldavad tunnistada abi siseturuga kokkusobivaks, kusjuures tuleb korrata, et sellise abi andmine ei kujuta endast mitte ettevõtjate õigust, sest riigiabi andmine on EL toimimise lepinguga põhimõtteliselt keelatud, vaid riigiasutustele antud võimalus juhul, kui abi järgib üht ELTL artikli 107 lõikes 3 sätestatud ühist huvi pakkuvat eesmärki ja kui see vastab kohaldatavatele õigusnormidele. Sellest tuleneb eelkõige, et liikmesriigid, kellel on õigus anda määruse nr 1305/2013 artikli 30 alusel toetusi, mida kaasrahastatakse EAFRDst, ei ole kohustatud seda tegema, vaid vastupidi, neil on selles osas kaalutusõigus (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Lauku atbalsta dienests (põllumajanduses ettevõtlusega alustamise toetus), C-119/20, EU:C:2021:817, punkt 56; 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus Sātiņi-S, C-234/20, EU:C:2022:56, punktid 40 ja 66, ning 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus Sātiņi-S, C-238/20, EU:C:2022:57, punkt 36).

- 90 Seda kaalutlusõigust tuleb samas kasutada, jäädes selle määrusega kehtestatud piiridesse (vt selle kohta 30. märtsi 2017. aasta kohtuotsus *Lingurár*, C-315/16, EU:C:2017:244, punkt 18) ning võttes arvesse liidu õiguse üldpõhimõtteid (vt analoogia alusel rahastamise osas, mida võidakse eraldada muudest liidu fondidest kui EAFRD, 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus *Zinätnes parks*, C-347/20, EU:C:2022:59, punkt 61).
- 91 Lõpuks ei saa seda, et määruses nr 702/2014 on raskustes olevate ettevõtjate jaoks ette nähtud erikord, iseenesest pidada harta artikliga 17 tagatud omandiõiguse või võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse üldpõhimõtte rikkumiseks.
- 92 Nimelt on Euroopa Kohus esiteks juba otsustanud, et kuna omandiõigus ei kujuta endast absoluutset õigust, võib selle teostamisele harta artikli 52 lõikes 1 ette nähtud tingimustel kohaldada piirangut, mis on põhjendatud liidu tunnustatud üldise huvi eesmärgiga, nagu seda on piirang, mis tuleneb direktiivi 92/43 või 2009/147 alusel loodus- ja keskkonnanõuetel eesmärkidel võetud liikmesriigi meetmest, ilma et isikule, kelle omandiõigust selliselt piiratakse, tuleks siiski igal juhul sellist hüvitist ning täpsemalt määruse nr 1305/2013 artikli 30 alusel toetust anda (vt selle kohta 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus *Sātiņi-S*, C-234/20, EU:C:2022:56, punktid 62–66, ja 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus *Sātiņi-S*, C-238/20, EU:C:2022:57, punktid 32–36). Samas juhul, kui direktiivi 92/43 või 2009/147 alusel võetud loodus- ja keskkonnanõuetel eesmärkidel võetud liikmesriigi meede tooks kaasa asjaomase maatüki väärtuse languse, mistõttu see tähendaks omandi äravõtmist, siis oleks selle maatüki omanikul liidu õiguse rakendamise olukorda arvesse võttes vastavalt harta artiklile 17 õigus hüvitisele (vt selle kohta 9. juuni 2016. aasta kohtuotsus *Pesce jt*, C-78/16 ja C-79/16, EU:C:2016:428, punktid 85 ja 86).
- 93 Teiseks on asjaolu, et ettevõtjatele, kelle omandiõiguse suhtes kehtib piirang tulenevalt direktiivi 92/43 või direktiivi 2009/147 alusel võetud liikmesriigi meetmest, võib anda abi, mille kokkusobivus ühisturuga sõltub tingimustest, mis erinevad sõltuvalt sellest, kas nad on raskustes olevad ettevõtjad või mitte, põhjendatud olukordade erinevusega, milles need kaks ettevõtjate kategooriat on riigiabi käsitleva liidu õiguse seisukohast.
- 94 Nimelt on majandus- ja finantsraskusi, milles need ettevõtjad on, arvesse võttes põhjendatud, kui abi, mida neile võidakse anda, kontrollimisele seatakse konkreetsed tingimused, mis võimaldavad arvesse võtta nende raskusi ja mõju, mida need võivad avaldada (vt analoogia alusel osas, mis puudutab raskustes olevatele ettevõtjatele muu kui määruse nr 702/2014 erandi kohaldamatust, 27. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus *Zinätnes parks*, C-347/20, EU:C:2022:59, punktid 46–49 ja 57).
- 95 Lisaks ei ole määruses nr 702/2014 ette nähtud erandi kohaldamatus raskustes olevatele ettevõtjatele vastuolus proportsionaalsuse üldpõhimõttega. Sõltumata sellest, kas see on sobiv, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse eelmisest punktist, ei saa seda pidada selliseks, mis läheb kaugemale sellest, mis on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks, kuna – nagu on märgitud selle kohtuotsuse punktides 79 ja 88 – ei takista see nendele ettevõtjatele metsanduseks ette nähtud abi andmist või raskustes olevatele ettevõtjatele ette nähtud abi andmist tingimusel, et selline abi vastab nimetatud ettevõtjatele kohaldatavates riigiabialastes sätetes ette nähtud tingimustele.

- 96 Kõiki neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et määrust nr 702/2014 tuleb tõlgendada nii, et on välistatud, et selle määruse alusel tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks abi, mida määruse nr 1305/2013 alusel on taotlenud määruse nr 702/2014 artikli 2 punkti 14 tähenduses raskustes olev ettevõtja metsas direktiivi 2009/147 eesmärkide saavutamiseks moodustatud mikrokaitseala eest.

Kohtukulud

- 97 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kohtukulud, välja arvatud poolte kulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

- 1. Nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 artiklit 30 tuleb eelkõige selle lõiget 6 arvestades tõlgendada nii, et toetus, mida taotletakse mikrokaitsealade eest, mis on moodustatud metsaalale Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta eesmärkide täitmiseks, kuulub selle artikli 30 kohaldamisalasse.**
- 2. Komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrust (EL) nr 702/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, tuleb tõlgendada nii, et on välistatud, et selle määruse alusel tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks abi, mida määruse nr 1305/2013 alusel on taotlenud määruse nr 702/2014 artikli 2 punkti 14 tähenduses raskustes olev ettevõtja metsas direktiivi 2009/147 eesmärkide saavutamiseks moodustatud mikrokaitseala eest.**

Allkirjad